

Кестенов цвят

в. „Култура“, брой 21 (2494), от 24 май 2002 г.

На днешния ден няма как да избягаме от патетиката. На днешния ден всички ние – всеки българин – сме едно дете, едно малко дете, хванало се за ръка за майка си и баща си; в свежото майско утро то върви към мощната просвета под благия поглед на Светите братя, които му сочат пътя. Напред.

Но не само за майка си и баща си се е хванало детето. Около него крачат баба му и дядо му, родът му, на-родът му върви напред, към светлите бъднини, към сияйните висоти, към Възвисението, към Оттатъшното. Няма „сега“ – има само минало и надежда.

Прости ме, Господи!

Мисля, че това е единственият ден, в който българинът се отдава на себе си, нищо че не е ден за себепознание, нищо че е ден само за порив, за изхвърляне на скрити копнежи, за изтласкване към Необятното и Красиво непостижимото.

В този ден всеки от нас има спомен за игрилото и хаотично прииждане на учениците, за пръснатите отначало тук-там тръбни звуци и блъскане на барабани, за припряните учители, след малко всичко ще влезе в строй, оркестрите ще гърмнат, ще гърмят – народе възродени и шпалира на гражданството от двете страни на улицата към центъра.

Под цъфналите кестени.

Очарователна безсмислица, ще рече някой, който е гледал българския 24 май през последните стотина години.

Възможно е.

Ала българинът успя – въпреки комплексите си и неверието в себе си, въпреки превратностите на съдбата – да намери своя Празник, своя Ден, за да излива в него своята надежда и печал.

И печал.

На този ден не мога да не си спомня за баба Райна, която, от прозореца на апартамента срещу училището, гледа училищния двор, там пробват радиоуредбата и „тъй солунските двама братя“ излиза с дрезгаво прашене, после високоговорителят изплюва „... дедите ни / О, минало...“; баба Райна се е облакътвила, досущ Дебеляновата майка, и

внимателно гледа през стъклото лудуването на хлапетията и когато учителките криво-ляво успяват да стегнат блока на училището и блокът, нехайно тътрейки крак, но все пак предизвикателно и любопитно тръгва с „лявото рамо“ да излиза от двора (тук сме през 90-те, няма училищна музика, само свирката на учителката по физкултура се чува), тя започва да плаче. Плаче тихо, плаче кротко, не зная за какво плаче – за трийсет и петте години като учителка, през които грижите, тревогите, предателствата, превратностите, глупостите се стопяват на всеки 24 май и хлапетата те отрупват с цветя. Може би плаче за своята си ученическа манифестация, за своите надежди, несбъднати и неживяни. Така и не разбрах защо баба Райна плаче всяка година на 24 май. А и тя не ми каза.

Кой може да каже защо на българина му се стяга гърлото, когато чуе „Върви, народе, възродени“?

И рапърът сигурно – и той се чуди какво му става при тази песенчица.

Мисля си за онези в чужбина, за внука на баба Райна, вперил се в компютъра или в каквото там – сигурен съм, че и той – и те – се ослушват: ще дойде ли отнейде познатият напев?

Усмехнати гледат кестенов цвят.

Христо Буцев